

MEdIES

Έκθεση Εφαρμογών 2019-2020

Κατάδυση στη Συμπερίληψη: Εκπαιδευτικό Δράμα με βάση τις αρχές της Ενταξιακής Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ) 11

Ηρώ Αλάμπη
5/15/2020
Επικοινωνία: info@medies.net

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Στην αρχή της σχολικής χρονιάς (Οκτώβρης 2019) πραγματοποιήθηκε μια ημερίδα σε συνεργασία με την Υπεύθ. Σχολ. Δραστηριοτήτων Α' Αθήνας, κα Μαρία Δημοπούλου, προκειμένου να ενημερωθούν οι Δάσκαλοι για το πρόγραμμα, και έχουν οι ίδιοι την βιωματική εμπειρία του σεναρίου.

Με βάση το ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε από του δασκάλους έγινε και η επιλογή των τάξεων των Δημοτικών Σχολείων όπου το πρόγραμμα εφαρμόστηκε για πρώτη φορά, πυλοτικά από τους εμπυχωτές του MEDIES, κ. Γ. Ιωάννου και Η. Αλάμπη.

Μεταξύ Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 2019, έγιναν πέντε διαφορετικές εφαρμογές του δράματος, (τέσσερις από αυτές ήταν σε επίπεδο τμήματος, ενώ σε μια περίπτωση, μετά από προτροπή των δασκάλων έγινε σε δύο ενωμένα τμήματα).

Σε όλες τις περιπτώσεις προηγήθηκε επικοινωνία με τον/την δάσκαλο/α, οι οποίοι μας ενημέρωναν για το προφίλ των παιδιών της τάξης τους σεβόμενοι πάντα τα προσωπικά δεδομένα και την ανωνυμία τους (π.χ. εάν είχαν μαθητές με ειδικές δεξιότητες, που δεν μιλούν τη γλώσσα, κ.λπ.) ώστε να προετοιμαστούμε καλύτερα. Επίσης τους προτάθηκε να κάνουν οι ίδιοι μια εισαγωγική δραστηριότητα ώστε να εξοικειωθούν με τις τεχνικές του δράματος (π.χ. μια παγωμένη εικόνα)

Δημοτικό Σχολείο (Δ. Αθήνας)	Τάξη	Αριθμός Μαθητών	Ημερομηνία πρώτης και δεύτερης επίσκεψης	
36	Γ1 & Γ2 (2 τμήματα)	14+14 = 28	11/11/2019	22/11/2019
54	ΣΤ	19	20/11/2019	27/11/2019
54	Δ	18	6/12/2019	11/12/2019
93	ΣΤ	20	2/12/2019	9/12/2019
93	Δ	15	12/12/2019	19/12/2019

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Όλες οι ομάδες που είδαμε ήταν πολυεθνικές και περιλάμβαναν μαθητές με ειδικές δεξιότητες διαφόρων τύπων, από υπερκινητικότητα και δυσλεξία έως αυτισμό. Πολύ λίγοι μαθητές που είχαν ανάγκη από έναν ειδικό εκπαιδευτή είχαν πράγματι έναν. Το ποσοστό κοριτσιών έναντι αγοριών ήταν λίγο πολύ ισορροπημένο.

Η γλώσσα ήταν ένα εμπόδιο σε ορισμένες περιπτώσεις (ειδικά σε δύο περιπτώσεις όπου ένα προσφυγάκι είχε ενταχθεί στην τάξη λίγες μόνο ημέρες πριν και δεν καταλάβαινε καθόλου ελληνικά).

Σε όλες τις περιπτώσεις υπήρχαν μεμονωμένοι μαθητές που είχαν ήδη βιώσει αποκλεισμό είτε λόγω γλώσσας, είτε λόγω διάσπασης προσοχής (που οδηγούσε σε κακή συμπεριφορά ή πλήξη κατά τη διάρκεια των επισκέψεών μας), είτε λόγω χαμηλής αυτοπεποίθησης, είτε λόγω συνδυασμού των παραπάνω. Σε μια ομάδα, η δασκάλα ανέφερε ότι, μαζί με τους

μαθητές και τη σχολική κοινότητα, είχε προσπαθήσει ανεπιτυχώς να συμπεριλάβει ένα συγκεκριμένο κορίτσι επί σειρά ετών.

Το σενάριο εφαρμόστηκε σε διάφορες παραλλαγές κάθε φορά, λαμβάνοντας υπόψη το «προφίλ» των ομάδων, την προηγούμενη εμπειρία τους στο δράμα, το επίπεδο ενδιαφέροντος, τη συμμετοχή, το βαθμό κατανόησης και τις επικοινωνιακές δεξιότητες σε κάθε ομάδα, κ.λπ.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε μέσα από:

- Τις παρατηρήσεις των δύο εμπυχωτών (όλες οι εφαρμογές έγιναν με παρουσία ενός κύριου εμπυχωτή, που έμπαινε σε ρόλο όποτε απαιτούνταν, κι ενός δευτερεύοντος εμπυχωτή, που «κατέγραφε» τις αντιδράσεις και τα σχόλια των μαθητών συστηματικά.
- Τη συζήτηση με τον εκπαιδευτικό της τάξης, πριν και μετά από κάθε εφαρμογή.
- Την αξιολόγηση από τους μαθητές, κατά τη φάση ανάπτυξης και ολοκλήρωσης του σεναρίου («αξιολόγηση με μια λέξη»).
- Την αποστολή ενός email από το δάσκαλο της τάξης, ένα μήνα μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής (δύο από τους έξι ανταποκρίθηκαν).

Οι επισημάνσεις μας από τις εφαρμογές, συνολικά είναι οι εξής:

- Οι μαθητές, συνολικά, εμφάνισαν ένα υψηλό επίπεδο κατανόησης ή/ και ευαισθησίας σχετικά με τα θέματα ένταξης και αποκλεισμού που συζητήθηκαν. Ανέφεραν έναν μεγάλο αριθμό παραγόντων ως αιτίες αποκλεισμού: «ουδέτερους» παράγοντες όπως η γλώσσα, οι διαφορές στο γούστο, τις προτιμήσεις κ.λπ. «αρνητικούς» παράγοντες, όπως η ασθένεια, η τάση για κακή συμπεριφορά, η επίδειξη, αλλά και «θετικούς» παράγοντες, όπως τα πολλά ταλέντα, η υψηλή ευφυΐα, η δημοτικότητα κάποιου/ας.
- Οι μαθητές πρότειναν πολλές ιδέες για την επίλυση του προβλήματος του αποξενωμένου μέλους. Πρότειναν μία σειρά από πράγματα τόσο στην ομάδα που αποκλείει κάποιο μέλος ("δεύτερη ευκαιρία", "συγχώρεση") όσο στο μέλος που βιώνει τον αποκλεισμό ("μάθετε πράγματα", "προσπαθήστε σκληρότερα", "μην τα παρατάτε").
- Οι περισσότεροι μαθητές έδειξαν ότι επηρεάστηκαν από το περιεχόμενο του σεναρίου και ανυπομονούσαν να συνεχίσουν στην δεύτερή μας επίσκεψη. Υπήρχαν όμως και μερικοί μαθητές που αποσύρθηκαν στις σκέψεις τους, όπως και κάποιοι που γελούσαν με το περιεχόμενο (π.χ. παίζοντας τις σκηνές).
- Οι «αξιολόγηση με μια λέξη» που έγινε στο τέλος μας αποκάλυψε μια πλούσια γκάμα διαφορετικών λέξεων, πολλές από τις οποίες δεν είχαν αναφερθεί καθόλου κατά τη διάρκεια των συζητήσεών μας: «συμμετοχή», «ενσυναίσθηση», «διορατικότητα», αλλά και «θλίψη», «μοναξιά», "πάλη".
- Μόνο οι δύο μεγαλύτερες τάξεις (οι δύο ΣΤ) έφτασαν στο τελευταίο στάδιο του σεναρίου (Ένα μήνα μετά τη συζήτηση με τον Αρχηγό, όπου οι μαθητές αφού γράψουν οι ίδιοι το σενάριο του τέλους, «παίζουν» τη σκηνή τους). Είναι αξιοσημείωτο ότι στη μια από αυτές τις τάξεις (54ΔΣ) όλες οι ομάδες των μαθητών

πρότειναν ένα «αισιόδοξο» τέλος της ιστορίας, συμπεριλαμβάνοντας το απομονωμένο μέλος. Σημειώνεται ότι ο δάσκαλος έχει σχεδόν εξαλείψει τα ζητήματα αποκλεισμού πολυπολιτισμική αυτή τάξη και αντιμετώπιζε το γλωσσικό εμπόδιο με πολύ καλά αποτελέσματα (π.χ. κάθε φορά που συναντούσαμε άγνωστη λέξη, αφού την εξηγούσε, ζητούσε από τους μαθητές εν χωρώ να τη συλλαβίσουν). Στην άλλη περίπτωση (93ΔΣ), οι σκηνές που παρουσίασαν οι μαθητές ήταν μοιρασμένες: Οι μισές ομάδες αποδέχτηκαν το απομονωμένο μέλος και οι μισές δίστασαν να τον περιλάβουν. Κατά μία έννοια αυτή η τάξη, που είχε τα λιγότερα εμπόδια από όλες, και που λειτούργησε πιο απρόσκοπτα καθ'όλα τα στάδια του δράματος, αποτύπωσε και πιο «ρεαλιστικές», πιο κοντά στη ζωή σκηνές.

- Η «βέλτιστη ηλικία μαθητή» για τις εφαρμογές φάνηκε ότι είναι η ΣΤ.
- Τα ενωμένα τμήματα της Γ (36ΔΣ), αποδείχθηκε αρκετά δύσκολο να λειτουργήσουν ως μία ενοποιημένη ομάδα σε κάποια στάδια. Αυτό μπορεί να συνέβη είτε εξαιτίας του μεγέθους ομάδας (συνολικά 28 μαθητές) είτε και λόγω ηλικίας (ήταν οι μικρότεροι). Ειδικά στην Γ τάξη, το σενάριο θα πρέπει να ξαναδοκιμαστεί σε μικρότερο αριθμό μαθητών, ώστε να αποφανθούμε εάν είναι παιδαγωγικά κατάλληλο για ευρεία εφαρμογή.
- Το σενάριο σχεδιάστηκε για να εφαρμοστεί σε δύο επισκέψεις των 90 λεπτών η καθεμία. Μία επιπλέον συνεδρία 90 λεπτών, θα ήταν πιο αποτελεσματική, μιας και τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσει ο εμπυχωτής είναι πολλά και ευαίσθητα και απαιτείται χρόνος για την οικοδόμηση μιας σχέσης εμπιστοσύνης με τους μαθητές. Εφόσον αυτό δεν είναι εφικτό εντός του σχολικού προγράμματος η συνεδρία αυτή θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί είτε εκτός σχολικού ωραρίου, είτε με δραστηριότητες που θα συντονίζονται από τον εκπαιδευτικό της τάξης στο ενδιάμεσο.
- Το ότι οι εκπαιδευτικοί ήταν όλοι «γνώστες» του σεναρίου από την εισαγωγική Ημερίδα, σαφώς διευκόλυνε την εφαρμογή. Στο μέλλον προτείνεται κάθε φορά να γίνεται ένα εισαγωγικό σεμινάριο για τους εκπαιδευτικούς.
- Εξαιτίας των ευαίσθητων θεμάτων που διαπραγματευόμαστε αλλά και της πίεσης χρόνου ένα τέτοιο σενάριο δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε τάξεις που δεν είναι εξοικειωμένες με τις τεχνικές του δράματος.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ανατρέχοντας στον αρχικό μας στόχο, να δημιουργήσουμε ένα σενάριο που θα ενθάρρυνε την αυτο-έκφραση και θα επέτρεπε την όσο το δυνατόν ισότιμη συμμετοχή των μαθητών της τάξης, βοηθώντας τους να αναπτύξουν την αντίληψή τους για τον εαυτό τους, και την αίσθηση της συνύπαρξης με τους συνομηλικούς τους, θεωρούμε ότι τον πετύχαμε, σε ικανοποιητικό βαθμό.

Το δράμα επέτρεψε την εφαρμογή πληθώρας μεθόδων που ενθαρρύνουν την φαντασία, την έκφραση, την ομαδική εργασία και τη δημιουργικότητα, τόσο σε-ρόλο όσο και εκτός-ρόλου. Εφαρμόσαμε με τους μαθητές, από κινητικές ασκήσεις, παγωμένες εικόνες, καταγιγισμό ιδεών, αυτοσχεδιασμό και παίξιμο σκηνών, μέχρι γραφή και ζωγραφική. Με αυτή την έννοια έδωσε την ευκαιρία σε μαθητές διαφορετικών ταλέντων να συμμετάσχουν εξίσου.

Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, όλες οι ομάδες φαίνεται ότι επηρεάστηκαν από το περιεχόμενο του δράματος. Σίγουρα η παρέμβασή μας δεν ήταν αρκετή ώστε να εξαλείψουμε όλα τα

ζητήματα αποκλεισμού στις τάξεις, αλλά η ανταπόκριση των μαθητών δείχνει ότι το συγκεκριμένο σενάριο, είναι ένα καλό σημείο εκκίνησης, ώστε να συνεχίσουν να διερευνούν περαιτέρω ζητήματα ισότητας, σεβασμού, επίλυσης συγκρούσεων κλπ. που ανακύπτουν στο σχολείο τους.

Η «βέλτιστη» τάξη (ηλικία) για τις εφαρμογές είναι η ΣΤ.